

2015 - 2020

Avfallsplan för Västerviks kommun

Sammanfattning av lokala mål och ambitioner

▶ Inledning

Avfallsplan och Lokala föreskrifter för avfallshantering utgör tillsammans Renhållningsordningen för Västerviks kommun och kommunkoncern. Renhållningsordningen gäller för åren 2015 – 2020 och är kommunkoncernens styrande dokument för hantering av avfall. De Lokala föreskrifterna innehåller formella regler för avfallshanteringen. Där finns detaljerade bestämmelser hur avfallet ska sorteras och tas om hand.

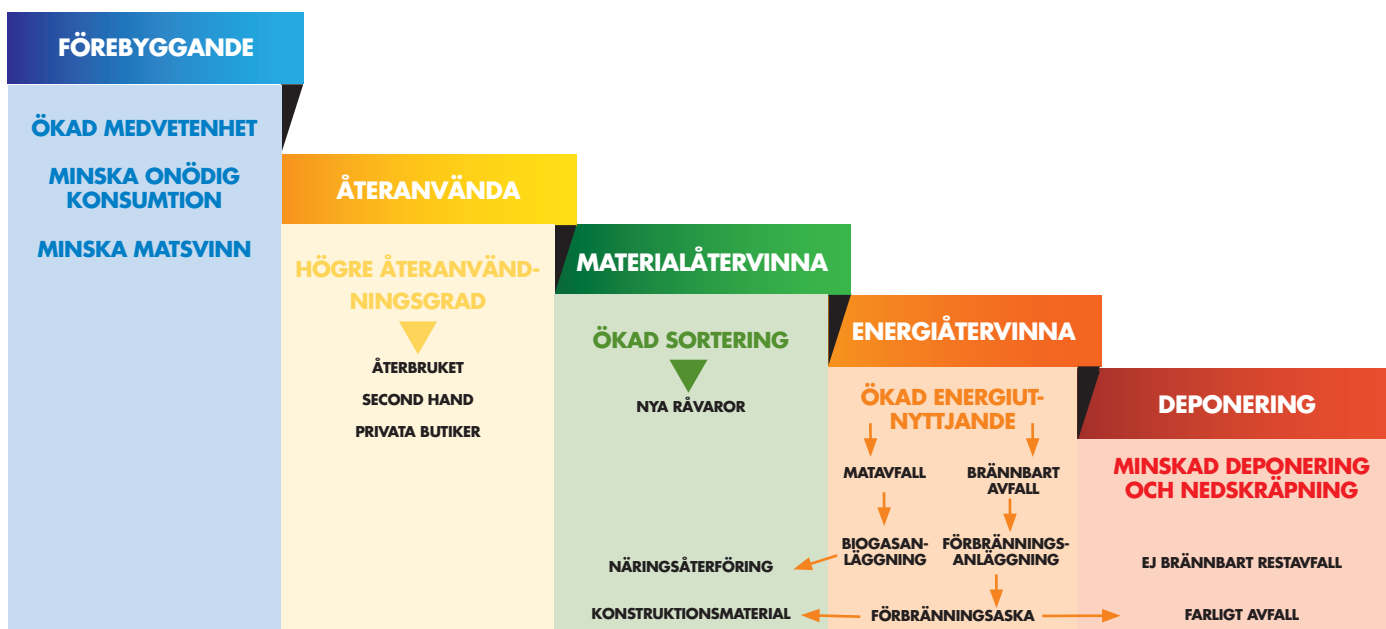
FRÅN SOPOR TILL RESURSEFFEKTIVA KRETSLOPP

Det flesta varor vi köper blir så småningom avfall. Framtidsscenarier antyder att avfallsmängden i Sverige kan bli upp till fyra gånger så stor år 2050, om vi inte lyckas bryta trenden. Avfall har genom åren omväxlande betraktats som en resurs och som ett miljöproblem. I Sverige – och i Västerviks kommun - är vi ganska bra på att återvinna material, energi och näring ur avfallet. Men vi kan nå ännu längre genom att förebygga uppkomsten av avfall. När varor återanvänds eller på annat sätt får längre livslängd undviks negativ miljöpåverkan från tillverkningen av nya, liknande varor. Det är också nödvändigt att se till att ämnen som kan vara giftiga för människor och miljön inte sprids.

AVFALLSTRAPPAN VISAR VÄGEN

De lokala målen utgår ifrån EU: s ramdirektiv för avfall. Genom avfallstrappan visas prioriteringsordningen för hur avfall ska hanteras. Det innebär att i första hand förebygga att avfall uppkommer. Det avfall som trots allt uppstår ska behandlas så resurseffektivt som möjligt. Helst ska det förberedas för återanvändning, men går inte det ska det materialåtervinnas istället. Om det inte heller är möjligt ska energin i materialet tas tillvara genom exempelvis förbränning.

De lokala målen ligger väl i fas med hur det ser ut på både europeisk och nationell nivå. Våra mål medverkar i högsta grad till en samhällsförändring där vi både arbetar för att minska de totala avfallsmängderna och att vi blir bättre på att ta hand om resurserna i det avfall som ändå uppkommer.

► Mål för Västerviks kommun

AVFALLSFÖREBYGGANDE

MÅL 1: År 2020 ska den totala mängden hushållsavfall ha minskat jämfört med 2014

Varför är det här viktigt?

En stor utmaning ligger i att förebygga uppkomsten av avfall. Att förebygga uppkomsten av avfall är prioriterat i både den europeiska och i den svenska lagstiftningen. Vi ska därför förebygga uppkomsten av avfall, minska onödig konsumtion och sträva efter högre kvalitet, lägre innehåll av farliga ämnen och ökad livslängd på varor.

Genom upphandling kan vi ställa krav på att produkter ska vara tvättbara, möjliga att reparera och materi-

alättervinna. Många engångsartiklar kan ersättas med mer miljövänliga alternativ. Konsumtionsmönster som bidrar till resurseffektivitet ska uppmuntras t.ex. uthyrning och där det är möjligt, att konsumera tjänster istället för varor.

Att vända den globala trenden med ständigt ökade totala avfallsmängder per person och år är ett svårt uppdrag för Västerviks kommun som kräver stora informationsinsatser på det lokala planet. Vår målsättning är därför att vända den ökande trenden till en utplaning och därefter minska avfallsmängderna. År 2014 var den totala mängden avfall i kommunen 433 kg per invånare.

Hur mäter vi detta:

Uppföljning av den totala mängden hushållsavfall i kg/invånare och år i hela kommunen

EFFEKTIV MATERIALÅTERVINNING

MÅL 3: År 2020 har andelen hushåll och verksamheter som källsorterar ökat

a. Alla kommunala verksamheter källsorterar - 2018 ska det vara 80 % och 2020 ska det vara 100 %.

b. Andel hushåll i villa och flerfamiljshus som källsorterar har ökat till 90 %

c. Andel verksamheter (företag) som källsorterar har ökat till 50 %

d. Ökad källsortering på allmän platsmark (gator, torg, parker) samt i områden för friluftsliv t.ex. skärgården

e. Textilier samlas in och det som inte kan återanvändas ska gå till materialåtervinning

f. Tillgängligheten till kommunens återvinningscentraler har förbättrats (kundnöjdheten har ökat till 80 %)

Varför är det här viktigt?

Materialåtervinning spelar en viktig roll i ett hållbart samhälle. Effektiv materialåtervinning kan göras av rena fraktioner av hög kvalitet där materialet ersätter jungfrulig råvara. Ökad källsortering är därför prioriterat. När material används flera gånger minskar behovet av råmaterial. Då minskar också förbrukningen av energi. På kommunens bemannade återvinningscentraler kan hushåll lämna in farligt avfall, elavfall och grovavfall till återvinning. För att vi ska kunna använda avfallet som en resurs och/eller behandla det på rätt sätt, är det avgörande att vi får in det avfall som uppstår. Därför är det viktigt att vi har kvar våra fem återvinningscentraler i kommunen och att dessa erbjuder bra service och öppettider.

Det måste bli lättare att lämna farligt avfall och grovavfall. Västerviks kommun är stor till ytan och en miljöriktig hantering av farligt avfall och grovavfall ska inte bygga på att alla hushåll har en egen bil. Det är viktigt att det finns komplement till de återvinningscentraler som finns i kommunen.

I december 2014 var det 88 % av villahushållen som källsorterade, 39 % samlade in matavfallet. I flerbostadshusen hade 37 % av hushållen källsortering men endast 7 % samlade in matavfall. I de kommunala verksamheterna bedöms att ca 10 % har möjlighet att i dagsläget samla in matavfall. För övriga fraktioner som uppkommer sorteras ca 30 % fullt ut. Vissa fraktioner har en högre insamlingsgrad. Ca 80% av de kommunala verksamheterna sorterar papper.

Som en stor arbetsgivare och verksamhetsutövare kan kommunen påverka många invånare, och extra viktiga är barn och ungdomar, som kan lära sig att göra rätt från början i våra skolor och förskolor. Förutom de fraktioner som sopbilarna måste och kan hämta, dvs. restavfall, matavfall och förpackningar så har fastighetsägarna ett ansvar att se till att hyresgästerna enkelt kan lämna ifrån sig grovavfall och farligt avfall.

För att visa att vi ansvarar för miljön så är det viktigt att vi även tar avfallsorteringen på allvar och att det är något som genomsyrar vår kommun på alla platser, så också i det offentliga rummet/på allmänna platser. Vilka sorteringsmöjligheter som finns där folk vistas påverkar även hur Västerviks kommun uppfattas av besökare och turister.

Textilier som samlas in och som inte kan återanvändas ska skickas till materialåtervinning - textilfibrerna blir till nya plagg. Endast 20 % återanvänds och en ännu mindre andel går till materialåtervinning. Textilier är en värdefull resurs och miljövinsten vid återanvändning och återvinning är stor.

Hur mäter vi detta:

- Andelen verksamheter inom kommunkoncernen som källsorterar. 2018 ska det vara 80 % och 2020 ska det vara 100 %.
- Andelen kunder med fastighetsnära insamling (FNI) ska öka till 90 % mellan 2014 och 2020
- Andelen hushåll som har abonnemang för matavfallsinsamling ska öka till 90 % år 2020 jämfört med 2014 (i förhållande till totala antalet anslutna hushåll).
- Andelen förpackningar, tidningar och matavfall som samlas in från hushåll ska successivt öka jämfört med det som går till förbränning och deponi, (mätt i kg/invånare och år).
- Insamlade textilier för materialåtervinning (mätt i kg/invånare och år) ska öka

¹ Gäller samtliga fraktioner: farligt avfall (inkl. el- och elektronikavfall), brännbart avfall, matavfall, tidningar samt förpackningar av plast, metall, papper och glas.

EFFEKTIV ENERGI- OCH NÄRINGSÅTER- VINNING SAMT BIOLOGISK BEHANDLING

MÅL 4: År 2020 har återvinningen av energi- och näring från avfall ökat

a. Den lokala produktionen av biogas från matavfall och avloppsslam har ökat

b. Allt utsorterat brännbart avfall som inte kan återanvändas eller återvinnas på annat sätt ska användas som bränsle i fjärrvärme och/eller kraftvärmeproduktion

Varför är det här viktigt?

Genom att röta matavfallet tar vi tillvara på både den näring och den energi som finns i det. Näringen blir biogödsel och energin blir fordonsgas. Detta ger stora miljöfördelar eftersom åtgången av fosfor minskar när biogödsel kan användas istället för konstgödsel och biogas som fordonbränsle ersätter bensin och diesel och ger inget nettoutsläpp av koldioxid.

Det är viktigt att ha så kort ledtid som möjligt från kök till rökammare, för att så mycket som möjligt av energin ska finnas kvar i matavfallet. Denna aspekt måste man sedan ställa i relation till att vi samtidigt eftersträvar effektiva transporter. Både sophämtningen och transporten till rötningsanläggningen måste ske på ett effektivt sätt. Genom ett arbete med ständiga förbättringar strävar VMEAB och Västervik Biogas AB alltid efter optimal materialåtervinning och biologisk behandling.

Genom avfallsförbränning tas energin till vara för produktion av fjärrvärme och elkraft. Endast rätt saker ska eldas vid avfallsförbränningen.

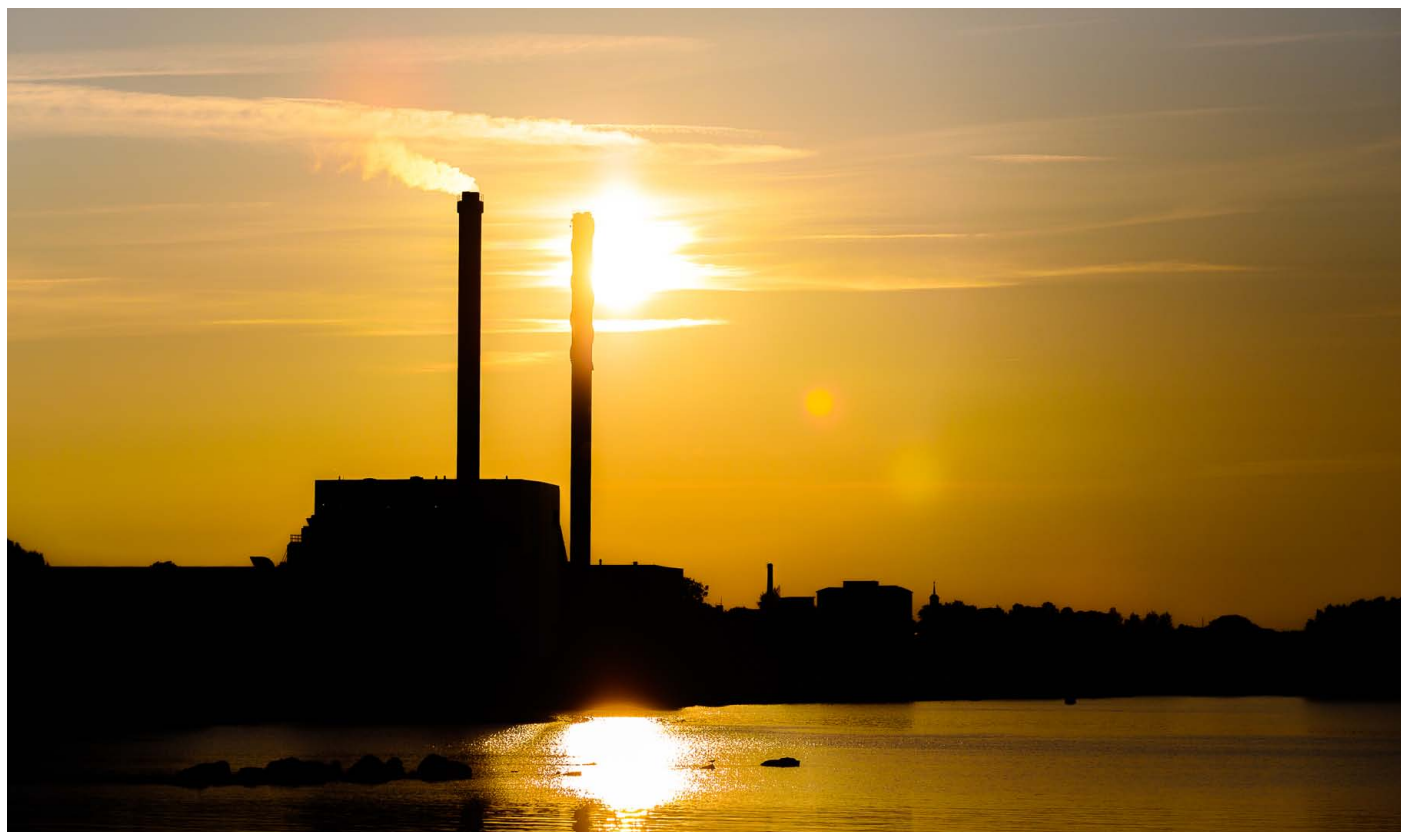
Trots att vi strävar efter att återanvända och återvinna så mycket som möjligt finns det ett behov av energiåtervinning för att:

- ta hand om brännbara rester från material- och biologisk återvinning
- ta hand om material som inte längre kan återvinnas
- ta bort förorenat material ur kretsloppet
- förhindra deponering av organiskt och brännbart avfall

I avlopps- och avfallsfraktioner finns växtnäringämnen, bland annat fosfor, som kan återföras till kretsloppet i större utsträckning än vad som sker idag. Men fraktionerna innehåller även metaller och organiska ämnen (t.ex. smittoämnen) som kan orsaka problem för hälsa och miljö. Hänsyn måste tas både till att fosfor ska kunna återföras på ett så resurseffektivt sätt som möjligt och till miljö kvalitetsmålet Giffri miljö. Avloppsslam från reningsverk och från täta tankar samt bioaskor från fjärrvärme- produktion ska tas till vara.

Hur mäter vi detta:

- Mängd lokalt insamlat matavfall till biogasproduktion
- Mängd återfört slam från slutna tankar
- Erfarenheter från projekt för näringsåterföring av bioaskor

MINSKAD DEPONERING

MÅL 5. År 2020 har samtliga nedlagda deponier där det finns stora risker (klass 2) att föroreningar sprids undersökts – åtgärder ska ha påbörjats

Varför är det här viktigt?

Det finns flera äldre, nedlagda deponier som utgör risk för betydande miljöpåverkan ur föroreningssynpunkt. Miljöskyddet vid dessa äldre deponier är generellt sämre än vid de deponier som är i drift idag. Nedlagda depo-

ner kan påverka människors hälsa och miljön negativt genom förorening av mark, grund- och ytvatten samt utsläpp av deponigas. Att förvara avfall i en deponi räknas som pågående miljöfarlig verksamhet, även om deponin inte längre tar emot något nytt avfall. När det gäller nedlagda kommunala deponier ansvarar kommunen för att undersöka dem och bedöma deras risker. Arbetet med att åtgärda deponierna pågår.

Hur mäter vi detta:

Antal deponier som har undersökts, antal där åtgärder har påbörjats och antal som har slutförts.

INGEN DUMPNING OCH NEDSKRÄPNING

MÅL 6. År 2020 har nedskräpningen minskat

Varför är det här viktigt?

Dumpning av avfall förekommer inte i någon större omfattning i Sverige men nedskräpning är ett allmänt samhällsproblem. Skräpiga miljöer upplevs av många som otrevliga och otrygga. Studier visar att nedskräpade områden lätt hamnar i en negativ spiral som leder till ytterligare nedskräpning och andra problem som skadegörelse. Dessutom medför städinsatser betydande kostnader för kommunen och skattebetalare varje år, pengar som skulle ha kunnat användas till annat. Därför vill vi att nedskräpningen ska minska i hela kommunen.

Plast utgör numera en betydande andel av avfallet

och det är särskilt allvarligt när plast hamnar i naturen. De plastföremål som hittas på stränderna är främst engångsprodukter som påsar, kapsyler och flaskor. Skräp i form av mikroskopiska plastpartiklar kan skapas genom nedbrytning av större plastbitar, men de finns också i vanliga konsumentartiklar som till exempel hudvårdsprodukter och rengöringsmedel.

Västerviks kommun är en turistkommun och på sommar- en anordnas flera stora arrangemang. Krav bör ställas på arrangörer att i samband med större arrangemang ordna väl fungerande avfallshantering med källsortering.

Hur mäter vi detta:

- Antal genomförda städinsatser och anmälda ärenden om nedskräpning
- Återkommande enkäter/intervjuer om hur nedskräpningssituationen upplevs av boende och besökande

► Hur ska vi nå målen?

Utmaningarna är stora och för att målen ska kunna uppfyllas krävs att vi arbetar systematiskt, med en helhetssyn på människa och miljö. De övergripande strategierna visar vägen mot måluppfyllelse. Den övergripande strategin är långsiktig och gäller för hela kommunen som geografiskt område.

Kommunkoncernens verksamheter ska föregå med gott exempel

Samtliga verksamheter inom Västerviks kommun och de kommunala bolagen har ett gemensamt ansvar att arbeta för att målen i Avfallsplanen ska kunna uppfyllas. För samtliga mål gäller att kommunkoncernens verksamheter ska föregå med gott exempel.

Resurshushållning och effektiv avfallshandling - Vi ska röra oss uppåt i avfallstrappan

Det innebär att i första hand förebygga att avfall uppkommer. Ju högre upp man befinner sig i avfallstrappan, desto mindre miljöpåverkan genererar avfallet. Det avfall som trots allt uppstår ska behandlas så resurseffektivt som möjligt. Helst ska det förberedas för återanvändning, men går inte det ska det materialåtervinnas istället. Om inte heller det är möjligt, ska energin i materialet tas tillvara genom exempelvis förbränning och i allra sista hand ska avfallet läggas på deponi. Nedskräpning ska helt undvikas.

Vi ska prioritera arbetet med att ta det farliga avfallet ur kretsloppet

Genom utökad information om hur farligt avfall sorteras ut och återvinnas eller oskadliggörs, kan de nationella miljökvalitetsmålen för God bebyggd miljö och Gifffri miljö nås. Det ska vara enkelt och nära att sortera ut och lämna sitt farliga avfall.

Källsortering ska vara enkelt och nära

För att vi ska kunna använda avfallet som en resurs och/eller behandla det på rätt sätt, är det avgörande att vi får in det avfall som uppstår. Fler hushåll och verksamheter ska källsortera. Det är viktigt att vi har kvar våra återvinningscentraler och återvinningsstationer i kommunen och att dessa har bra öppettider och tillgänglighet. Genom att ha serviceinriktad och utbildad personal samt en tydlig skyltning kan vi också underlätta för människor att sortera rätt.

Vi ska samarbeta och delta i relevanta nätverk

Inom avfallshandling finns en rad olika forum för samverkan där Västerviks kommunkoncern är med. På regional nivå finns def.waste, samt Regionförbundet i Kalmar län. På nationell nivå finns till exempel branschorganisationen Avfall Sverige och Sveriges Ekokommuner.

Genom miljöstyrning i renhållningstaxan tydliggör vi förorenarens ansvar

Renhållningstaxan är ett viktigt styrmedel för att uppmuntra till återvinning och annan miljöanpassad avfallshandling. Vi betonar taxans roll när det gäller att påverka kommuninvånarnas beteende. Utbyggd fastighetsnära insamling inklusive matavfall skall innebära att taxan i större omfattning gör skillnad för de som sorterar avfallet.

Vi ska arbeta med strategiskt planarbete

Avfallshandling är en viktig infrastrukturfråga i den fysiska planeringsprocessen och i ÖP 2025 har kommunen tagit ställning till att avfallsfrågorna ska införas i detaljplanarbetet och prövningen av bygglov, så att områden och lokaler anpassas till källsortering av hushållsavfall vid ombyggnad och nyproduktion. Det handlar även om att ta hänsyn till skyddsavstånd för befintliga och kommande avfallsanläggningar.

Vi ska arbeta aktivt för att öka kunskaperna om avfall och kretslopp

För att öka motivationen och engagemanget för återanvändning/återbruk och få ett ökat kretsloppstänkande måste kunskapen om avfallsfrågor öka hos medborgare och personal. Information och avfallsrådgivning är därför en prioriterad fråga.

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER OCH AKTIVITETER

Samtliga verksamheter inom Västerviks kommun och de kommunala bolagen har ett gemensamt ansvar för att arbeta för att målen ska kunna uppfyllas. Nedan ges exempel på 15 konkreta åtgärder och aktiviteter.

- 1. Samverkan i nätverk inom avfallsområdet**
- 2. Informationsinsatser om hållbara konsumtionsmönster**
- 3. Verktyg för hållbar upphandling**
- 4. Utveckling av verksamheten vid Återbruket**
- 5. Informationsinsatser om ökad återanvändning av bygg- och rivningsavfall**
- 6. Förbättrad tillgänglighet till kommunens återvinningscentraler**
- 7. Ökad källsortering inom kommun-koncernens verksamheter**
- 8. Nätverk och dialog för bättre källsortering**
- 9. Utveckling av avfallssortering på allmänna platser och i skärgården**

10. Plats för avfallsåtervinning i arbetet med fysisk planering

11. Insamling av textilier för materialåtervinning

12. Systemstudie för ökad lokal produktion av biogas från matavfall och annat organiskt avfall

13. Näringsämnen i kretslopp

14. Åtgärder för minskad spridning från nedlagda deponier

15. Åtgärder för minskad nedskräpning

Inom ramen för de årliga budgetprocesserna inom kommunens verksamheter och i de kommunala bolagen ska kostnaderna för de föreslagna åtgärderna beräknas mer noggrant. Åtgärderna är förankrade inom berörda verksamheter men omfattningen och utformningen kan komma att ändras eller omprioriteras. Dessa åtgärder är inte tillräckliga för att nå målen. Även andra åtgärder kan bli aktuella beroende på ny teknik, ändrad lagstiftning etc.

► Uppföljning

Årlig uppföljning kommer att genomföras av respektive verksamhet/bolag. Redovisning görs till kommunfullmäktige som del av kommunens årliga Hållbarhetsboksletet. Att uppfylla mål och genomföra åtgärder ska hela tiden prioriteras ihop med verksamheternas dagliga arbete, varför uppföljningen blir ett bra verktyg så att planen kan genomföras fullt ut.

VEM GÖR VAD?

Enligt miljöbalken har kommunen ansvar för insamling och omhändertagande av hushållsavfall, med undantag för sådant avfall där det finns ett producentansvar. Till hushållsavfall räknas också därmed jämförligt avfall från företag, butiker och annan verksamhet, det kan till exempel vara matavfall, kontorsavfall och avfall från fikarum. Annat avfall från företag och andra verksamheter har företagen själva skyldighet att ordna omhändertagandet av. Kommunen har dock planeringsansvaret för allt avfall som kan uppkomma, alltså inte bara för hushållsavfallet utan även för avfall från verksamheter i kommunen.

Producentansvaret betyder att producenterna ansvarar för att samla in och ta hand om uttjänta produkter. I Sverige har vi lagstiftat producentansvar för åtta produktgrupper: Batterier, Bilar, Däck, Elektriska och elektroniska produkter, Förpackningar, Returpapper, Läkemedel samt Radioaktiva produkter.

MER INFORMATION

Den fullständiga versionen av Avfallsplanen och de Lokala föreskrifterna om avfallshantering finns att läsa och ladda ner i PDF-format på kommunens hemsida: www.vastervik.se

Västervik Miljö & Energi AB - Kundservice

Tfn: 0490-25 70 50

e-post: miljoenergi@vastervik.se

www.vmeab.se

Västerviks kommun - växel

Tfn: 0490-25 40 00

e-post: vasterviks.kommun@vastervik.se

www.vastervik.se

